

Уманський національний
університет садівництва

Факультет економіки і
підприємництва

Кафедра підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Основи економіки аграрного сектора»

Рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський)</u>
Спеціальність:	<u>075 «Маркетинг»</u>
Освітня програма:	<u>Маркетинг</u>
Навчальний рік, семестр:	<u>2024-2025 н.р., семестр 5</u>
Курс (рік навчання)	<u>3 (3)</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>4</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

Лектор курсу	Микола Коротеєв
Профайл лектора	https://economics.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobтники/koroteev-mikola-anatolijovich.html
Контактна інформація лектора (e-mail)	nickkoroteyev@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/course/

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу	➤ опанування здобувачами вищої освіти теоретичними знаннями з економіки аграрного сектору та набуття практичних навичок з оцінки ефективності діяльності суб'єктів аграрної сфери економіки та розробки заходів з її підвищення за умов багатуукладності економіки і розвитку ринкових відносин.
Завдання курсу	➤ виробити у здобувачів здатність розуміти специфіку аграрного сектору економіки, організовувати та проваджувати маркетингову діяльність підприємств аграрної сфери з урахуванням їх особливостей, ➤ забезпечити набуття навичок з оцінки ефективності діяльності суб'єктів аграрної сфери економіки та розробки маркетингових заходів з її підвищення.
Компетентності	➤ СК 15. Здатність організовувати, проваджувати та вдосконалювати маркетингову діяльність суб'єктів аграрної сфери економіки з урахуванням специфіки її методичного інструментарію.
Програмні результати навчання	➤ Р 5. Виявляти й аналізувати ключові характеристики маркетингових систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів. ➤ Р. 19. Демонструвати розуміння специфіки та вміння організовувати, проваджувати та вдосконалювати маркетингову діяльність суб'єктів аграрної сфери економіки

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семінарські, лабораторні))	Зміст тем курсу	Завдання	Оціню- вання (балів)
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика аграрного сектору економіки				
Тема 1. Аграрний сектор економіки України його структура та напрями збалансованого розвитку	2/2	Сутність понять «аграрний сектор», «агропромисловий комплекс», «агропромислове виробництво». Роль аграрного сектору України у виробництві національного доходу і валового суспільного продукту у світі; окремих країнах; в Україні та її регіонах. Оптимізація агропромислових зв'язків і підвищення ефективності функціонування аграрного сектору. Багатоаспектність структури аграрного сектору – галузева, функціональна, територіальна, організаційно-управлінська. Аграрний сектор – складна і динамічна загальнодержавна, регіональна і локальна система. Склад і об'єднання галузей аграрного сектору в окремі сфери на загальнодержавному рівні. Оптимальне співвідношення між ланками агропромислового виробництва. Інтеграція України у світове господарство і потреба зміни галузевої структури аграрного сектору	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з структурою аграрного сектору економіки та напрямками її оптимізації. Виконання завдань для самостійної роботи, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
Тема 2. Організаційно-економічні основи підприємництва в аграрному секторі економіки України	2/2	Поняття і зміст підприємництва (бізнесу). Соціально-економічна суть підприємництва та його складові: категорії підприємництва, його об'єкти і суб'єкти. Принципи підприємництва: економічна самостійність, економічна і правова рівноправність, економічна відповідальність за результати діяльності. Способи і методи вибору напряму підприємницької діяльності. Особисті якості підприємця та його культура поведінки із співробітниками, партнерами, органами влади. Дотримання етичного кодексу та іміджу підприємця. Підприємницьке середовище в Україні, його складові: економічна і політична ситуація, законодавчо-правова база, соціально-культурний рівень суспільства і сільського	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з організаційно-економічними основами підприємництва в аграрному секторі економіки України. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5

		населення зокрема, технологічне та організаційно-технічне забезпечення. Різноманітність форм господарювання — об'єктивна передумова ринкової економіки. Види сільськогосподарських підприємств та об'єднань. Особливості створення і функціонування різних видів підприємств і об'єднань та їх економічно-правові основи. Виробнича і організаційна структура колективних підприємств різних форм власності і господарювання: державні підприємства, акціонерні товариства, господарські товариства з різним ступенем відповідальності, виробничі та обслуговуючі кооперативи, приватно-орендні підприємства. Міжгосподарські і агропромислові об'єднання: агрофірми, агропромислові комбінати, корпорації, виробничі і науково-виробничі системи, їх організаційно-економічні основи. Основні принципи організації та функціонування міжгосподарських та агропромислових формувань.		
Модульний контроль				7
Змістовий модуль 2. Ресурси сільськогосподарських підприємств та ефективність їх використання				
Тема 3. Земельні ресурси та їх використання у сільськогосподарському виробництві	2/2	Земля — головний засіб виробництва у сільському господарстві. Види родючості ґрунту: природна, штучна, економічна (абсолютна, відносна). Єдиний державний земельний фонд України. Класифікація земель за цільовим призначенням. Поняття землезабезпеченості, структури сільськогосподарських угідь і посівних площ. Земельний кодекс. Земельна реформа та її етапи. Законодавча база про власність на землю. Поняття ринку землі. Поняття земельного кадастру та його складові. Економічна оцінка землі. Грошова оцінка землі. Орендна плата за землю. Ефективність використання землі і методичні основи її визначення. Основні шляхи підвищення ефективності використання землі.	Опрацювання лекційного матеріалу, виявлення проблем формування ринку землі в Україні. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
Тема 4. Матеріально-технічна база сільського	2/2	Поняття, склад і особливості матеріально-технічної бази	Опрацювання лекційного матеріалу, виявлення	5

господарства		сільського господарства. Поняття розміру та структура енергоресурсів. Енергооснащеність виробництва і енергоозброєність праці. Енергоемність сільськогосподарського виробництва і фактори її зниження. Система машин, її особливості та поліпшення використання. Проблема заміни старої техніки на нову і економічні підходи до її розв'язання. Особливості оцінювання ефективності використання транспорту, тракторного і комбайнового парків. Виробничі будівлі і споруди в аграрних підприємствах, їх значення, загальна характеристика і методика визначення показників ефективності використання. Основні напрями удосконалення методики оцінювання ресурсного і виробничого потенціалу. Вплив інфляційних процесів на відтворення матеріально-технічної бази. Шляхи підвищення економічної ефективності використання ресурсного потенціалу.	особливостей матеріально-технічної бази сільського господарства. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	
Тема 5. Основні засоби сільськогосподарських підприємств	2/2	Поняття, склад і структура основних виробничих фондів аграрних підприємств. Грошова оцінка основних засобів. Фізичне та моральне зношення основних засобів. Поняття амортизації та необхідність її нарахування. Характер і показники руху основних фондів. Показники фізичного стану основних фондів. Кількісний взаємозв'язок між темпами зростання валової продукції, фондооснащеності виробництва, фондоозброєності праці, річної продуктивності праці, фондівдачі основних виробничих фондів. Шляхи поліпшення використання основних фондів. Поняття і призначення капітальних вкладень. Класифікація капітальних вкладень за функціонально-цільовим призначенням і напрямками відтворення. Пріоритетні напрями капітальних вкладень. Розміри, динаміка і структура капітальних вкладень в аграрних підприємствах.	Опрацювання лекційного матеріалу, виявлення проблем відтворення основних засобів у сільськогосподарських підприємствах. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5

Тема 6.Оборотні засоби сільськогосподарських підприємств	2/2	Економічна сутність оборотних фондів і фондів обігу аграрних підприємств, їх склад, структура та джерела формування. Забезпеченість аграрних підприємств оборотними фондами і показники їх вимірювання. Кругообіг авансованих коштів. Система показників ефективності використання оборотних коштів. Основні напрями поліпшення використання оборотних коштів в аграрних підприємствах. Необхідність нормування оборотних коштів за критерієм мінімальної достатності.	Опрацювання лекційного матеріалу, виявлення проблем використання оборотних засобів у сільськогосподарських підприємствах. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
Тема 7. Трудові ресурси і продуктивність праці у сільськогоспо-дарських підприємствах	2/2	Поняття трудових ресурсів та їх класифікація. Динаміка, структура і показники використання трудових ресурсів. Забезпеченість і сезонність використання трудових ресурсів в аграрних підприємствах. Особливості та умови сільськогосподарської праці. Показники продуктивності праці і методика їх обчислення. Рівень і динаміка продуктивності праці в аграрних підприємствах і галузях. Значення підвищення продуктивності праці у розв'язанні економічних і соціальних проблем. Співвідношення темпів зростання продуктивності і оплати праці та їх економічні наслідки. Проблема підвищення продуктивності праці у сільському господарстві. Оплата праці. Організаційно-правові основи оплати праці. Закон України “Про оплату праці”. Галузева угода та її вимоги до оплати праці в аграрних формуваннях будь-яких організаційних структур. Форми і системи оплати праці, їх розвиток у сільському господарстві. Нормування праці. Методи нормування праці і порядок розробки нормативних матеріалів.	Опрацювання лекційного матеріалу, виявлення проблем відтворення трудових ресурсів села. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
Модульний контроль				8
Змістовий модуль 3. Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва та напрями її підвищення				
Тема 8. Production expenses and cost of production	2/2	Production expenses and production costs of agricultural enterprises. Concept of social and individual expenses of production.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з методикою калькуляції собівартості окремих видів	5

		Types of cost. Classification of expenses in the case of calculating the cost of production. The concept of the level and structure of the cost price. Factors determining the cost level. Objects, methods and features of calculating of unit cost of agricultural products.	сільськогосподарської продукції. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	
Тема 9. Ціни і ціноутворення на сільськогосподарську продукцію	2/2	Економічний зміст і функції цін. Мета і методи ціноутворення за умов ринку. Модифікація цін. Посилення функції ціни як економічного регулятора розширеного відтворення в умовах переходу до ринкових відносин. Суспільно необхідні витрати як основа ціни. Вплив співвідношення валютних курсів на динаміку цін. Ціноутворення і ціни на сільськогосподарську продукцію. Основні принципи ціноутворення. Види цін, пов'язаних з реалізацією продукції сільського господарства та їх структура. Договірні і вільні ціни. Біржова ціна як різновид вільних цін. Регульовані державні ціни. Заставна ціна на сільськогосподарську продукцію у разі здійснення експортних операцій. Поняття внутрішньогосподарських і середньореалізаційних цін. Поняття паритетності цін і необхідність еквівалентного обміну між сільським господарством і галузями, що забезпечують його матеріально-технічними ресурсами. Державне регулювання цін.	Опрацювання лекційного матеріалу, обговорення проблем ціноутворення і паритетності ціни на сільськогосподарську продукцію.. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
Тема 10. Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств	2/2	Оцінювання економічних результатів аграрних підприємств. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Критерії економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Види ефективності. Система показників економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Натуральні і вартісні показники. Методика визначення показників економічної ефективності виробництва. Валова і товарна продукція, чиста продукція і чистий дохід, прибуток як показники ефекту. їх абсолютний і відносний	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з методикою оцінки економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5

		розміри. Сутність рентабельності сільськогосподарського виробництва. Показники рентабельності сільськогосподарського виробництва: рівень рентабельності і норма прибутку. Методика визначення показників рентабельності виробництва. Валова продукція та її розподіл в аграрних підприємствах. Відшкодування матеріальних витрат (фонд відшкодування) як основна умова відтворення. Чиста продукція, чистий дохід і прибуток, їх взаємозв'язок і методика розрахунку. Рух складових частин валового продукту в процесі розширеного відтворення. Фонди накопичення і споживання, їх склад і співвідношення в умовах господарської самостійності підприємств і ринкових відносин.		
Тема 11. Інтенсифікація сільського господарства	2/2	Логічна схема аналізу інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Двоїстий характер інтенсифікації. Критерій і показники рівня інтенсивності, продуктивності (ефекту) і ефективності сільськогосподарського виробництва. Сутність економічної ефективності інтенсифікації сільськогосподарського виробництва та фактори, що її зумовлюють. Інновація та інноваційні процеси в аграрних підприємствах. Еволюційні й революційні форми НТП. Пріоритетні напрями НТП. Обчислення сумарного економічного ефекту від впровадження заходів НТП. Методика визначення економічної ефективності окремих нововведень у галузі садівництва. Обчислення економічної ефективності використання мінеральних добрив. Граничний економічний і технологічний ефект від їх застосування. Ефективність застосування хімічних засобів захисту рослин та основні напрями її підвищення. Інтегрована система захисту сільськогосподарських рослин та необхідність її	Опрацювання лекційного матеріалу, обґрунтування необхідності інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5

		запровадження. Біологічний напрям НТП і важливість його прискореного розвитку.		
Тема 12. Розміщення, спеціалізація і концентрація аграрного виробництва	2/2	Розміщення сільського господарства як форма суспільного поділу праці. Показники розміщення сільськогосподарського виробництва. Особливості і фактори розміщення сільського господарства. Основні принципи розміщення сільського господарства. Раціональне розміщення сільського господарства, його суть і завдання. Спеціалізація сільськогосподарського виробництва. Сутність і об'єктивні умови розвитку спеціалізації сільськогосподарського виробництва. Особливості спеціалізації в сільському господарстві. Показники спеціалізації. Поняття галузі і галузевої структури. Вибір галузей і оцінювання альтернатив за формування галузевої структури підприємства. Типи спеціалізованих господарств. Рівень і економічна ефективність спеціалізації сільськогосподарського виробництва. Концентрація сільськогосподарського виробництва. Сутність концентрації сільськогосподарського виробництва. Форми і особливості концентрації виробництва у сільському господарстві. Показники концентрації і оптимальні розміри сільськогосподарського виробництва. Поєднання великих і дрібних господарств за умов багатоукладної економіки. Економічна і соціальна ефективність концентрації сільськогосподарського виробництва та методика її визначення.	Опрацювання лекційного матеріалу, обґрунтування необхідності спеціалізації і концентрації сільськогосподарського виробництва. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
Модульний контроль				8
Змістовий модуль 4. Економіка галузей сільськогосподарського виробництва				
Тема 13. Економіка галузей сільськогосподарського виробництва	3/2	Роль рослинництва у виробництві продуктів харчування і сировини для легкої й харчової промисловості. Місце галузей рослинництва в економіці сільського господарства.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з місцем та економічною ефективністю виробництва окремих видів продукції рослинництва. Виконання практичних	5

		Економіка виробництва зерна. Економіка виробництва технічних культур. Економіка виробництва картоплі і овочів. Економіка виробництва плодів, ягід і винограду. Економіка виробництва і використання кормів. Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва продукції рослинництва.	завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	
Тема 14. Економіка галузей тваринництва	3/2	Роль тваринництва у виробництві продуктів харчування і сировини для легкої й харчової промисловості. Динаміка поголів'я тварин і поліпшення їх якісного складу. Валове і товарне виробництво тваринницької продукції, її транспортування, зберігання, переробка і реалізація. Економічна ефективність виробництва продукції тваринництва. Структура стада і тривалість використання поголів'я. Продуктивність поголів'я, валове і товарне виробництво продукції. Ринок тваринницької продукції. Економічна ефективність інтенсивних методів відгодівлі. Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва продукції тваринництва	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення місцем та економічною ефективністю виробництва окремих видів продукції тваринництва. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
Модульний контроль				7
Всього за 5 семестр	30/28			100
Всього за курс				100

**Розподіл балів, присвоюваних здобувачам при вивченні дисципліни
«Основи економіки аграрного сектору»**

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни здобувач може набрати максимально 100 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки рефератів (есе) та індивідуальних науково-дослідних завдань, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом факультету)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни